

Şəddat CƏFƏROV

"Bakı mətbəəsi"nin direktoru,
Respublikanın ilk poliqrafçı alimi,
iqtisadiyyat elmləri üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan və Rusiya Yazıçılar və
Jurnalistlər Birliklərinin üzvü

Şair Ağamir Cavad ilk gəncliyindən parlayıb əyalət sərhədlərini aşmış və böyük Azərbaycan ədəbi-mənəvi mühitində imzasını ədəbi ünvanına çevirə bilmişdir. İnsafən Lənkəranın özündə çox güclü ədəbi mühit olub. Hələ az qala 45 il əvvəldən o tərəfə yaxşı tanışığım görkəmli ədəbi simaların məhz Lənkəran ədəbi mühitində formalaşdığına və böyük Azərbaycan arenasında tanındığının şahidi olmuşam. Əlbəttə, artıq ədəbiyyatımızın klassikləri sırasında adları çəkilən nasir Məhəmməd Hüseyn Əliyevin, ədəbiyyatşünas şair, görkəmli mütəfəkkir kimi tanınan Mirhaşım Talışlı... və bir çox digərlərinin adlarını çəkmək olar. Çünki onların hər biri öz ətraflarında ədəbi mühit yaratmaq gücündə olan sənətkarlar idi.

Ancaq mənim əziz dostum, görkəmli şair Şəkar Aslanın adını ayrıca vurğulamaq istərdim. Çünki Şəkar Aslan təkcə fərdi yaradıcılıq üslubu ilə seçilmirdi. O, yeni nəsil gəncliyi öz ətrafına toplamaqdan başqa onları yeni zamanın tələblərinə uyğun mənən silahlandırmağı bilirdi. Şəkar Aslan nə qədər poetik ədəbi ənənəyə bağlı sənətkar idisə, bir o qədər də zamanın, dövrünün yeni nəfəsini duyan sənətkar idi. Üstəlik, o, şair intuisiyası ilə bilirdi ki, gələcəyin insanı üçün özündən sonra hansı yolu qoymalıdır, hansı ədəbi irsi yaratmalıdır... Məhz gələcək zamanın övladları ondan faydalılıqla bəhrələnmə bilsinlər. İndi artıq kifayət qədər məşhur olan, tanınan Ağamir Cavad da belə bir ədəbi mühitdə formalaşmış. Əgər belə demək mümkündürsə, onun daxili mənəvi mühitində qurub yaratdığı ədəbi saray belə bir halal, özünün ruhuna doğma olan ədəbi ənənələr üzərində bərqərar olur.

İndi tez-tez modern, postmodern terminlər işlənir. Ancaq düşünürəm ki, terminlərin heç biri ədəbiyyat yaratmır. Əsil ədəbiyyatı tanıdan vergisi olan, sonsuz zəhmətlərə qatılan, bir sözlə, istedad və zəhməti birləşdirən sənətkarlar yaradır. Məhz Ağamir Cavadı da parlaq istedadı ilə gördüyüm kimi, sonsuz zəhmətə qatılan bir şair kimi də görürəm.

Ümumiyyətlə, təkcə bizdə yox, həm də dünyada yaşayı ədəbiyyat, dəyərli söz sənətinin örnəkləri parlaq istedadların yaratdığı mühitdə canlı mühiti ilə fərqlənən jurnal və qəzetlərin ətrafında yaranır. Bu mənada son dövrümüzdə, daha doğrusu, son 20 illik zamanda bir sıra qəzetlər, jurnallar var ki, ətrafına kifayət qədər ədəbi istedadlar toplaya bilərlər. "Ədəbiyyat qəzeti", "525-ci qəzet", "Ədalət" qəzetləri, "Söz" jurnalı, "Yurd" jurnalı, o cümlədən, bizim doğma sənət ocağımız "Kredo" qəzeti belə ədəbi orqanlardandır. Açıqı, Azərbaycan ədəbi mühitini bütöv halda izləməyə ça-

lısıram. Xüsusilə mənə yaxın, doğma olan imzaları müxtəlif ədəbi orqanların səhifələrində izləyirəm. Tanış imzalar görəndə, əlbəttə, sevinirəm və maraqla oxuyuram. Son illər, xüsusilə son 20 ildə "Kredo" qəzeti belə bir parlaq missiyanı şərəflə yerinə yetirir. Mən bu qəzetin səhifələrində Yadulla Ağazadənin, Ağamir Cavadın, Elşad Səfərlinin, İdris Şükürlünün, Zəfər Əliyevin və başqalarının yazılarını xüsusi diqqətlə oxuyur və onların zəngin ədəbi-mənəvi mühitləri ilə yaxından tanış oluram. "Kredo" qəzetinin baş redaktoru artıq ədəbi-mənəvi mühitimizdə kifayət qədər məşhur olan Əli Rza Xələfli cənub bölgəsindən olan və xüsusilə əyalətdə yaşayan müəlliflərə qəzetin səhifələrində geniş yer ayırır. Onun ayrı-ayrı vaxtlarda əyalətdə yaşayan ədəbi simaları təqdim edən yazıları dolğun portret olmaqdan başqa, həm də müəlliflərin yaradıcılığını şəriş-təhlilləri ilə təqdim etməkdə seçilir. Dostum Əli Rza Xələflinin sosial şəbəkədə yer alan yeni qeydlərini elə buradaca diqqətə çəkməyim oxucular üçün də maraqlı olardı: "Vaxtı ilə rus xalq şairi Nikolay Tixonov Lənkəranı "Cənub

ədəbi-elmi yaradıcılığı əslində cənub bölgəsinin ədəbiyyat tarixini tam ehtiva edir. Yadulla Ağazadə ədəbi arenada boy göstərən, yaxud artıq klassiklər sırasına qoşulmuş hər bir sənətkarın yaradıcılığını diqqətlə izləyir. Onun hər bir yazısında yaşayı bir ədəbiyyat adamının kimliyini görmək mümkündür. O cümlədən, həm də Ağamir Cavadın. "Kredo" qəzetində Yadulla Ağazadənin ədəbi yazıları silsiləsindən bir dəyərli nümunə də Ağamir Cavadı həsr olunub. Əlbəttə, Ağamir Cavadı əvvəllər də oxuyurdum. Amma Yadulla Ağazadənin təqdimatında tanışdığım Ağamir Cavadı özünün yaradıcılığında görməyə çalışdım. Və hiss etdim ki, böyük ədəbiyyat uzmanında kifayət qədər güclü üzgəcləri olan dalgıçdır. Onun "Dəniz adam" şeirlər kitabı zaman-zaman oxunmaq gücündə olan ədəbi faktıdır. Bu kitabda o qədər orijinal, yaddaqalan deyim tərzləri var ki, yeni nəslərin yaradıcılığına təsirsiz ötürməyəcək: "Ömrü yollarının min döngəsi var, Bu yolun yoxuşu, düzü yaşıldır. Söz sevon ürəkdə bar verib doğar, Haqqın, həqiqətin izi yaşıldır." Müəllif doğru qənaətdədir. Haqqın, hə-

qat yolu, əsərləri haqqında məlumat vermişəm, ona görə də bu barədə daha əhatəli danışmağa lüzum görmürəm. Ancaq bir-iki məqama diqqəti cəlb etmək istərdim. Əvvəla, "Dəniz adam" kitabına müəllif özü şeirlə "Ön söz" yazıb. Çox maraqlı ön sözdür. İstərdim bir neçə bəndi ilə həmin "Ön söz"dən bəzi məqamları oxuculara da çatdırım. Bu dünyanın pərsəngini düzəldən, Haqqı doğan bir anadır bu kitab. Sözü sığmır bu zamana əzəldən, Dünya adlı zindandır bu kitab.

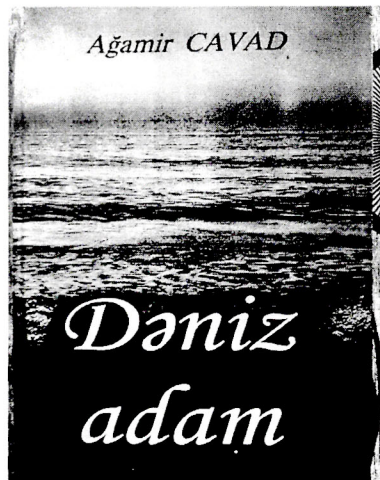
Məhəbbətlə yoxruluq hər sətir, Hər sözündən, kəlməsindən eşq bitir. Həqiqətlə sabaha bir yol gedir, Əbədi bir ünvanadır bu kitab.

Namərdləri taxt-tacından mərd salar, Dağ dibində qar da qalsa, qurd salar. Düşüncəli insanlarda yurd salar, Şübhəyədir, gümanadır bu kitab.

Müəllif öz kitabını yaxşı xarakterizə edib. Kitabın məziyyətlərini bədii düşüncənin süzgəcindən keçirib. Öz kitabının təbiətini kifayət qədər dolğunluğu ilə obrazlaşdırıb. Təkcə "ön söz"ü oxu-

İNCA DUYĞULAR, ZƏRİF ŞEİRLƏR

yaxud şair Ağamir Cavadın "Dəniz adam" kitabı üzərində düşüncələr

mirvarisi" adlandırmışdı. Həqiqətən, Lənkəran sözü həqiqi mənasında təbiəti ilə, qonaqpərvər insanları ilə xüsusi bir əlmdir. Bir vaxt mən də Lənkəranı vəsf etmişəm. Onu da deyim ki, bizim Cərayıldan olan görkəmli yazıçı-jurnalist Sərdar Əliyev hələ 80-ci illərdə Lənkərandə bölgə müxbiri kimi fəaliyyətə göstərəkən, bu yerin təbiətini, insanlarını, bir sözlə, bütün gözəlliklərini özündə ehtiva edən bir kitab yazmışdı. Kitabın adı da elə "Cənub mirvarisi" idi. "Kredo" qəzeti fəaliyyətə başlayan gündən bəri gözəl Azərbaycanımızın cənub mirvarisi olan Lənkəranın istedadlı yazarlarına "Kredo"da sevgi ilə qucaq açdım. Bu doğmağın bir çox səbəbləri ola bilər. Burada mənim dostlarım, ruhu ruhuma sınırsız olan çoxlu insanlar var. Amma babam Rüstəmov Əziz Zal oğlu 1942-ci ildə Lənkərandə ömür borcunu başa vurub, Lənkəranın qədim şəhər qəbiristanlığında dəfn olunub. Bunu heç vaxt unutmuram, yaddaşımın ən əziz bir məkanı kimi həmişə gözələrimin önündə görürəm. Lənkərandə Azərbaycan dilinin şiriniyi-ni özündə ehtiva edən dəyərli sənət nümunələri yaradan sənətkarlar çoxdur. Burada həm elmi düşüncə, həm də ədəbi düşüncə kifayət qədər güclüdür. Yadulla Ağazadə, Əlirza Əliyev, Məsud Mahmudov... kimi alimlərin fədakarlığı danılmazdır. İnsafən, professor Yadulla Ağazadə cənub bölgəsinin ədəbi ağırlığını öz çiyinlərində şərəflə daşıyır. Onun

qəzetin izi heç vaxt saralmır, solmur. Zamanın heç bir küləyi bu izləri yaddaş səhrasının küləkləri ilə örtə bilmir. Çünki son anda hər kəs haqqı, həqiqəti əzəldən necə varsa, eləcə də görə bilir. Ağamir Cavadın şeirini görür necə yekunlaşdırır: "...Qəlbində çağlayır haqqın nəğməsi, Əks-səda verir dağlarda səsi. Eşqin yollarında yol işarəsi - Ağamir Cavadın sözü yaşıldır." Müəllifin inamına necə şərikin olmayasan, necə bu inamın işığına doğru inamla getməyəsən?! Sərt ənənə artıq daşlaşmış forma o qədər sərrastdır ki, az qala düşünürsən, bu qədər sərt forma tələblərinin içərisində yeni söz demək çətin olar. Ancaq Ağamir Cavad bu sərt və köhnə qəlibin içində ustalıqla yeni obrazlar yarada bilir. Bir sözlə, yaşıl obraz yeni həyat, yeni düşüncə deməkdir. Ağamir Cavadın "Dəniz adam" kitabı bu cür ədəbi nümunələrlə doludur. Həm kəmiyyətə, həm də keyfiyyətə. Cəfəqəş təpəçilərimiz üçün Ağamir Cavad "Dəniz adam" kitabı ilə ədəbi düşüncəyə yeni meydan açmış. Bir qədər də geniş ədəbi düşüncə məhsulu olan qeydlərində dostum Əli Rza Xələfli kifayət qədər haqlıdır. Və mən də onun bəzi məqamlarında polemika tələb edən düşüncələri ilə şərikin oluram. Bəzi adamlar elə düşünür ki, həqiqətlər köhnəyə bilir, həqiqətlərin üstünü toz basır. Ancaq kifayət qədər ömür yaşamış bir adam kimi deyirəm ki, böyük həqiqətlərin üstünü heç vaxt toz basmır. Duman bəsiyyət gözü zəif olanların görməyinə mane olur. Həqiqətlər həmişə öz gücündədir.

Ağamir Cavadın "Dəniz adam" kitabını həyatı kifayət qədər bilən mütəfəkkir şairin böyük zəhmət bahasına başa getirdiyi, istedadı ilə cilaladığı dəyərli bir ədəbi örnək kimi vərəqləyirəm.

Bu kitabda Ağamir Cavadın mənə həsr olunmuş "Ömrünü xalqına paylayan adam" adlı lirik poeması da verilib. Doğrudur, müəllif bu əsəri şeirlər sırasında təqdim edir. Ancaq əsərin qəhrəmanı həyat yollarında aydınlığı ilə görünür və bu əsərdə poema süjeti kifayət qədər dolğundur. Onu da deyim ki, bu əsərlə bağlı "Ağamir Cavadın şeiri haqqında" adlı bir yazı ilə "Kredo" qəzetinin 8 oktyabr 2021-ci il tarixli, №38-39-cu sayında bir səhifəlik yazı ilə çıxış etmişəm. Həmin yazıda Ağamir Cavadın

maq bəs edər ki, Ağamir Cavadın ədəbi düşüncə sərhədlərinin hüdudsuzluğunu görəsən. Müəllifin bu "ön söz"dəki savas meydanı kifayət qədər canlıdır. Hər bir məqamı müəllifin özü ilə birgə yerir. Meydanın hər tərəfində ziddiyyətlərin necə toqquşduğunu öz gözəlliklə görə bilərsiniz. Müəllif "Ön söz"ünü belə bir bəndə bitirir:

Ay Ağamir, sorma bu eşq nədəndir, Torpaq candır, can torpaq - bir bədəndir. Hər sözünün mübtədası Vətəndir, Vətən adlı məkanadır bu kitab.

Yaxşı deyib müəllif. Axı Ağamir Cavadın özü kimi kitabı da "Vətən" adlı məkana ünvanlanmış. Təsədüfi deyil ki, Ağamir Cavad kitabını ilk bölümünü "Ruhu bölünməyən Azərbaycanam" adlandırır və bu bölməyə Azərbaycanı sevgi ilə tərənnüm edən şeirlərini toplayıb. Bu şeirlər sırasında cümhuriyyətdən bəri Azərbaycan tarixinin ən maraqlı məqamlarına bədii dən biçilib. Qarabağ, Azərbaycan, Azərbaycan ordusu, Azərbaycan əsgəri, bir sözlə, vətən həqiqətləri bu şeirlərin əsas tərənnüm ünvanıdır. "Bir oxu kitabıyam", "Ədəbiyyat nəzəriyyəsi silsiləsi", "Şəkilçiliklər", "Bir nəfəsə duyğulanmış misralar", "Tanrının eşq payı", "Qəzəllər", "Vərəvulçay nəğməsi - Sonet çəlgisi" kimi bölümlər təkcə oxucu marağını təmin etmir, həm də təsiredici, nüfuzedici gücü ilə yaddaşlara hopur.

Doğru deyirlər ki, hər bir şairin poetik yaradıcılığı onun yaşam yoludur. Ağamir Cavadın bütün şeirlərində həm də onun öz obrazını görürəm. Azərbaycanı sonsuz məhəbbətlə sevon obrazını. Kitabın da nuru var, ay kimi sahrə halə, Cild-cild kitabdır bu vətənin hər daşı. Aya-aya bəzənib tanrı gözəlliyilə, Əbədi həsrulübdür zamanın daş yaddaşı.

Ağamir Cavad doğru deyir, kitabın da ruhu var. Elə onun özünün bu günlərdə bizim "Bakı mətbəəsi"ndə işıqlığa çıxmış "Dəniz adam" kitabı kimi. Bu kitab ürayındə qaranlığa düşüb işıq arzulayan hər kəsin ruhuna varlığına işıq verəcək gücdədir.

"Dəniz adamı" kitabı incə duyğular, zərif şeirlərlə süslənib. Ona görə də hər bir oxucunu sevindirəcək gücdədir.